DIREKTĪVAS

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA 2008/94/EK

(2008. gada 22. oktobris)

par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā

(Kodificēta versija)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 137. panta 2. punktu,

ņemot vērā Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ([1]),

pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju,

saskaņā ar Līguma 251. pantā noteikto procedūru ([2]),

tā kā:

(1) Padomes Direktīva 80/987/EEK (1980. gada 20. oktobris) par darbinieku aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā ([3]) ir vairākas reizes būtiski grozīta ([4]). Skaidrības un praktisku iemeslu dēļ minētā direktīva ir jākodificē.

(2) Kopienas Hartas par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, ko pieņēma 1989. gada 9. decembrī, 7. punktā ir noteikts, ka iekšējā tirgus izveidei jāuzlabo darba ņēmēju dzīves un darba apstākļi Kopienā un ka šai uzlabošanai vajadzības gadījumā jāattiecas uz dažiem nodarbinātības reglamentēšanas aspektiem, tādiem kā kolektīvās atlaišanas kārtība, kā arī tiem, kas attiecas uz bankrotu.

(3) Ir jāparedz darba ņēmēju aizsardzība to darba devēja maksātnespējas gadījumā, jo īpaši – lai garantētu, ka apmierina to prasījumus attiecībā uz darba samaksu, un lai tiem nodrošinātu aizsardzības minimumu, ņemot vērā nepieciešamību līdzsvarot ekonomisko un sociālo attīstību Kopienā. Šim nolūkam dalībvalstīm vajadzētu izveidot iestādi, kas garantē attiecīgo darba ņēmēju prasījumu apmierināšanu attiecībā uz darba samaksu.

(4) Lai attiecīgajiem darba ņēmējiem nodrošinātu taisnīgu aizsardzību, ir jādefinē maksātnespējas stāvoklis, ievērojot likumdošanas tendences dalībvalstīs, un šajā jēdzienā jāiekļauj arī maksātnespējas procedūras, kas nav likvidācija. Šajā sakarā, lai noteiktu garantiju iestādes atbildību, dalībvalstīm jāspēj noteikt, ka tad, ja maksātnespēja izriet no vairākiem maksātnespējas procesiem, situāciju uzskata par vienu maksātnespējas procesu.

(5) Ir jānodrošina, ka no šīs direktīvas piemērošanas jomas netiek izslēgti darba ņēmēji, kas minēti Padomes Direktīvā 97/81/EK (1997. gada 15. decembris) par Eiropas Profesionālo un darba devēju apvienību savienības (*UNICE*), Uzņēmumu ar valsts kapitāla daļu Eiropas centra (*CEEP*) un Eiropas Arodbiedrību konfederācijas (EAK) noslēgto pamatnolīgumu par nepilna darba laika darbu ([5]), Padomes Direktīvā 1999/70/EK (1999. gada 28. jūnijs) par *UNICE, CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku ([6]) un Padomes Direktīvā 91/383/EEK (1991. gada 25. jūnijs), kas papildina pasākumus, kuru mērķis ir veicināt uzlabojumus darba drošībā un veselības aizsardzībā attiecībā uz darba ņēmējiem, kas pieņemti darbā uz noteiktu laiku vai arī īslaicīgā darbā ([7]).

([1]) OV C 161, 13.7.2007., 75. lpp.
([2]) Eiropas Parlamenta 2007. gada 19. jūnija Atzinums (OV C 146 E, 12.6.2008., 71. lpp.) un Padomes 2008. gada 25. septembra Lēmums.
([3]) OV L 283, 28.10.1980., 23. lpp.
([4]) Skatīt I pielikuma A un B daļu.
([5]) OV L 14, 20.1.1998., 9. lpp.
([6]) OV L 175, 10.7.1999., 43. lpp.
([7]) OV L 206, 29.7.1991., 19. lpp.

(6) Lai nodrošinātu darba ņēmējiem juridisko noteiktību gadījumā, ja maksātnespēja iestājas uzņēmumiem, kas darbojas vairākās dalībvalstīs, un stiprinātu darba ņēmēju tiesības saskaņā ar Eiropas Kopienu Tiesas praksi, ir jāparedz noteikumi, kas skaidri izsaka, kura iestāde šādos gadījumos ir atbildīga par maksājuma prasību apmierināšanu, un par dalībvalstu kompetento pārvaldes iestāžu sadarbības mērķi izvirza ātri apmierināt darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu. Bez tam ir jānodrošina attiecīgo noteikumu pienācīga izpilde, paredzot sadarbību starp dalībvalstu kompetentajām pārvaldes iestādēm.

(7) Dalībvalstis var noteikt ierobežojumus garantiju iestāžu atbildībai, kam jābūt saderīgai ar direktīvas sociālajiem mērķiem, un var ņemt vērā atšķirības prasījumu līmeņos.

(8) Lai ļautu vieglāk identificēt maksātnespējas procedūras, jo īpaši situācijās ar pārrobežo raksturu, ir jāparedz, ka dalībvalstis paziņo komisijai un pārējām dalībvalstīm par tiem maksātnespējas procedūru veidiem, kas rada pamatu, lai iejauktos garantiju iestāde.

(9) Ņemot vērā to, ka šajā direktīvā paredzētos rīcības mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs un šos mērķus var labāk sasniegt Kopienas līmenī, Kopiena var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi šo mērķu sasniegšanai.

(10) Komisijai jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums par šīs direktīvas ieviešanu un piemērošanu, jo īpaši attiecībā uz jauniem nodarbinātības veidiem, kas rodas dalībvalstīs.

(11) Šai direktīvai nevajadzētu skart dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņiem direktīvu transponēšanai valsts tiesību aktos un to piemērošanai, kā izklāstīts I pielikuma C daļā,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

I NODAĻA

PIEMĒROŠANAS JOMA UN DEFINĪCIJAS

1. pants

1. Šī direktīva attiecas uz tām darba ņēmēju prasībām pret darba devējiem, kas atzīti par maksātnespējīgiem 2. panta 1. punkta nozīmē, kuras izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām.

2. Dalībvalstis izņēmuma kārtā drīkst neattiecināt šīs direktīvas piemērošanas jomu uz dažu kategoriju darba ņēmējiem, pamatojoties uz pastāvošām cita veida garantijām, ja konstatē, ka tās sniedz attiecīgajai personai līdzvērtīgas pakāpes nodrošinājumu, kāds izriet no šīs direktīvas.

3. Ja šāds noteikums jau ir spēkā dalībvalstu tiesību aktos, tās var turpināt neattiecināt šīs direktīvas piemērošanas jomu:

a) uz mājkalpotājiem, ko nodarbina fiziska persona;

b) uz zvejniekiem, kuru atlīdzību nosaka nozvejas apjoms.

2. pants

1. Šajā direktīvā darba devēju uzskata par maksātnespējīgu, ja ir iesniegts pieprasījums sākt uz darba devēja maksātnespēju balstītu attiecīgās dalībvalsts normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētu kopēju procesu, pilnībā vai daļēji vērst piedziņu pret darba devēja mantu un iecelt likvidatoru vai personu, kas veic šādu uzdevumu, un iestāde, kuras kompetencē tas ir saskaņā ar minētajiem aktiem:

a) vai nu nolēmusi sākt procesu;

b) vai noteikusi, ka darba devēja uzņēmums galīgi ir slēgts un ka pieejamā manta nav pietiekama, lai garantētu procesa sākšanu.

2. Šī direktīva neierobežo valstu tiesību aktos definētos terminus "darba ņēmējs", "darba devējs", "darba samaksa", "iegūtās tiesības" un "iegūstamās tiesības".

Tomēr dalībvalstis šīs direktīvas jomā nevar neiekļaut:

a) nepilna darba laika darba ņēmējus Direktīvas 97/81/EK nozīmē;

b) darba ņēmējus, kam ir darba līgums par darbu uz noteiktu laiku Direktīvas 1999/70/EK nozīmē;

c) darba ņēmējus, kas pieņemti īslaicīgā darbā Direktīvas 91/383/EEK 1. panta 2. punkta nozīmē.

3. Dalībvalstis nedrīkst noteikt mazāko obligāto darba līguma vai darba attiecību laikposmu, sākot no kura darba ņēmēji iegūtu tiesības uz prasījumiem saskaņā ar šo direktīvu.

4. Šī direktīva neliedz dalībvalstīm attiecināt darba ņēmēju aizsardzību arī uz citām maksātnespējas situācijām, piemēram, tādām, kur *de facto* ilgstoši netiek veikti maksājumi, kas konstatēts valsts tiesību aktos paredzētā procesā, kas atšķiras no 1. punktā minētā procesa.

Tomēr šādas procedūras neuzliek garantijas saistības citas dalībvalsts iestādēm IV nodaļā minētajos gadījumos.

II NODAĻA

NOTEIKUMI PAR IESTĀDĒM, KAS DOD GALVOJUMU

3. pants

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 4. pantu garantiju iestādes garantē to, ka apmierina darba ņēmēju prasījumus attiecībā uz darba samaksu, kas izriet no darba līgumiem vai darba attiecībām, ietverot atlaišanas pabalstus sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu, ja tos paredz valsts tiesību akti.

Prasījumi, ko pārņem garantiju iestāde, ir neapmaksātie prasījumi par laikposmu pirms un/vai, attiecīgā gadījumā, pēc kāda noteikta datuma, ko nosaka dalībvalstis.

4. pants

1. Dalībvalstīm ir tiesības ierobežot 3. pantā minēto garantiju iestāžu atbildību.

2. Ja dalībvalstis izmanto 1. punktā minēto izvēli, tās nosaka laikposma ilgumu, par kuru garantiju iestādei jāapmierina neapmaksātie prasījumi. Tomēr tas nevar būt īsāks par tādu laikposmu, kas aptver atlīdzību par pēdējiem trim darba attiecību mēnešiem pirms un/vai pēc 3. panta otrajā daļā minētā datuma.

Dalībvalstis var iekļaut šo trīs mēnešus ilgo mazāko laikposmu pārskata laikposmā ar ilgumu, kas nav mazāks par sešiem mēnešiem.

Dalībvalstis, kuru pārskata laikposms nav mazāks par 18 mēnešiem, var ierobežot to laikposmu, par kuru garantiju iestādes sedz neapmaksātos prasījumus, līdz astoņām nedēļām. Šādā gadījumā minimālā laikposma aprēķināšanai izmanto tos laikposmus, kas ir visizdevīgākie darba ņēmējam.

3. Dalībvalstis var noteikt augšējās robežas garantiju iestāžu maksājumiem. Šīs augšējās robežas nedrīkst būt zemākas par tādu līmeni, kas sociālā ziņā saderīgs ar šīs direktīvas sociālajiem mērķiem.

Ja notikusi šāda izvēle, tad dalībvalstis informē Komisiju par metodēm augstākās robežas noteikšanai.

5. pants

Dalībvalstis paredz sīki izstrādātus noteikumus iestāžu, kas dod galvojumu, organizēšanai, finansēšanai un darbībai, jo īpaši ievērojot šādus principus:

a) iestāžu aktīvi ir neatkarīgi no darba devēju apgrozāmā kapitāla, un tos neskar maksātnespējas procedūras;

b) darba devēji piedalās finansēšanā, ja vien to pilnīgi nenodrošina valsts iestādes;

c) iestāžu atbildība nedrīkst būt atkarīga no tā, vai ir izpildīti pienākumi piedalīties finansēšanā.

III NODAĻA

NOTEIKUMI PAR SOCIĀLO NODROŠINĀJUMU

6. pants

Dalībvalstis var paredzēt, ka 3., 4. un 5. pants neattiecas uz maksājumiem saskaņā ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām vai arī uzņēmumu vai starpuzņēmumu papildu pensiju programmām, kas nav saistītas ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām.

7. pants

Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka gadījumā, ja darba devējs pirms savas maksātnespējas atzīšanas nav veicis obligātās iemaksas darba ņēmēju apdrošināšanas institūcijām saskaņā ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām, tad tas nelabvēlīgi neskar darba ņēmēju tiesības uz pabalstiem no šīm apdrošināšanas institūcijām, ciktāl darba ņēmēju iemaksas bija atskaitītas no izmaksātās atlīdzības.

8. pants

Dalībvalstis nodrošina, ka tiek veikti vajadzīgie pasākumi, lai aizsargātu darba ņēmēju intereses un to personu intereses, kas jau ir atlaistas no darba devēja uzņēmuma dienā, kad darba devējs kļūst maksātnespējīgs, attiecībā uz viņu tiesībām uz tūlītēju vai gaidāmo vecuma pabalstu, to skaitā apgādnieka zaudējuma pabalstu, saskaņā ar uzņēmumu vai starpuzņēmumu pensiju programmām, kuras nav saistītas ar valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām.

IV NODAĻA

NOTEIKUMI ATTIECĪBĀ UZ STARPNACIONĀLĀM SITUĀCIJĀM

9. pants

1. Ja uzņēmums, kas darbojas vismaz divu dalībvalstu teritorijā, ir maksātnespējīgs 2. panta 1. punkta nozīmē, tad par darba ņēmēju neapmaksāto prasījumu apmierināšanu ir atbildīga tās dalībvalsts iestāde, kuras teritorijā viņi strādā vai parasti strādā.

2. Darba ņēmēja tiesību apjomu nosaka tā tiesību aktu sistēma, kam pakļauta kompetentā garantiju iestāde.

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka šā panta 1. punktā minētajā gadījumā, nosakot darba devēja maksātnespēju šīs direktīvas nozīmē, ņem vērā lēmumus, kas pieņemti saistībā ar 2. panta 1. punktā minēto maksātnespējas procesu, kas ticis pieprasīts citā dalībvalstī.

10. pants

1. Lai īstenotu 9. pantu, dalībvalstis paredz dalīties attiecīgajā informācijā to kompetento pārvaldes iestāžu un/vai 3. panta pirmajā daļā minēto garantiju iestāžu starpā, jo īpaši – lai varētu informēt to garantiju iestādi, kas ir atbildīga par darba ņēmēju neapmaksāto prasījumu apmierināšanu.

2. Dalībvalstis paziņo Komisijai un pārējām dalībvalstīm kontaktinformāciju par savām kompetentajām pārvaldes iestādēm un/vai garantiju iestādēm. Komisija padara šos paziņojumus publiski pieejamus.

V NODAĻA

VISPĀRĪGI UN NOBEIGUMA NOTEIKUMI

11. pants

Šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli piemērot vai ieviest normatīvus vai administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki darba ņēmējiem.

Šīs direktīvas īstenošana nav pietiekams pamats jebkādai pašreizējā stāvokļa pasliktināšanai katrā dalībvalstī, kā arī vispārējā darba ņēmēju aizsardzības līmeņa pazemināšanai jomās, uz ko tā attiecas.

12. pants

Šī direktīva neietekmē dalībvalstu izvēli:

a) veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu pārkāpumus;

b) atteikties no atbildības, kas minēta 3. pantā, vai saistību garantijas, kas minētas 7. pantā, vai samazināt tās, ja izrādās, ka saistību izpildi nevar attaisnot, jo darba ņēmējs un darba devējs ir īpaši saistīti, un starp viņiem pastāv slepena noruna kopīgu interešu dēļ;

c) liegt vai samazināt 3. pantā minētās saistības vai 7. pantā minētās garantijas saistības tādos gadījumos, ja darba ņēmējs viens pats vai kopā ar saviem tuviem radiniekiem bija īpašnieks būtiskai darba devēja uzņēmuma daļai un viņam bija ievērojama ietekme uz tā darbību.

13. pants

Dalībvalstis informē Komisiju un pārējās dalībvalstis par tiem valstī noteiktajiem maksātnespējas procedūru veidiem, uz kuriem attiecas šīs direktīvas piemērošanas joma, un par visām ar to saistītajām izmaiņām.

Komisija publicē šos paziņojumus *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

14. pants

Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to savu normatīvo un administratīvo aktu tekstus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

15. pants

Komisija vēlākais līdz 2010. gada 8. oktobrim iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par 1. līdz 4. panta, 9. un 10. panta, 11. panta otrās daļas, 12. panta c) punkta un 13. un 14. panta īstenošanu un piemērošanu dalībvalstīs.

16. pants

Direktīvu 80/987/EEK, kurā grozījumi izdarīti ar aktiem, kā izklāstīts I pielikumā, atceļ, neskarot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņiem direktīvu transponēšanai valsts tiesību aktos un to piemērošanai, kā izklāstīts I pielikuma C daļā.

Atsauces uz atcelto direktīvu uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu un lasa saskaņā ar atbilstības tabulu, kas atrodas II pielikumā.

17. pants

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

18. pants

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Strasbūrā, 2008. gada 22. oktobrī

Eiropas Parlamenta vārdā —	*Padomes vārdā —*
priekšsēdētājs	*priekšsēdētājs*
H.-G. PÖTTERING	J.-P. JOUYET

I PIELIKUMS

A daļa

Atceltā direktīva ar sekojošiem grozījumiem

(minēti 16. pantā)

Padomes Direktīva 80/987/EEK	(OV L 283, 28.10.1980., 23. lpp.)
Padomes Direktīva 87/164/EEK	(OV L 66, 11.3.1987., 11. lpp.)
Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/74/EK	(OV L 270, 8.10.2002., 10. lpp.)

B DAĻA

Neatceltais grozošais akts

(minēts 16. pantā)

1994. gada Pievienošanās akts

C DAĻA

Termiņu uzskaitījums transponēšanai valsts tiesību aktos un piemērošanai

(minēti 16. pantā)

Direktīva	Termiņš transponēšanai	Piemērošanas datums
80/987/EEK	1983. gada 23. oktobris	
87/164/EEK		1986. gada 1. janvāris
2002/74/EK	2005. gada 7. oktobris	

II PIELIKUMS

Atbilstības tabula

Direktīva 80/987/EEK	Šī direktīva
1. pants	1. pants
2. pants	2. pants
3. pants	3. pants
4. pants	4. pants
5. pants	5. pants
6. pants	6. pants
7. pants	7. pants
8. pants	8. pants
8.a pants	9. pants
8.b pants	10. pants
9. pants	11. pants
10. pants	12. pants
10.a pants	13. pants
11. pants, 1. punkts	—
11. pants, 2. punkts	14. pants
12. pants	—
—	15. pants
—	16. pants
—	17. pants
13. pants	18. pants
—	I pielikums
—	II pielikums